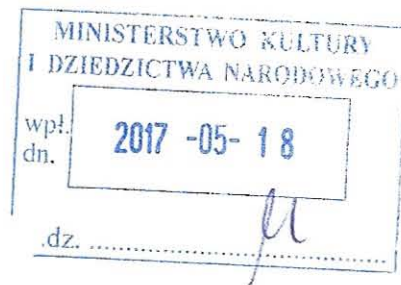

IZBA WYDAWCÓW PRASY

ul. FOKSAL 3/5
00-366 WARSZAWA
tel.: (+48) 22 828 59 30 - 32
fax: (+48) 22 827 87 18
e-mail: info@iwp.pl
NIP 525-15-72-357

Warszawa, 18.05.2017

Pan
Paweł Lewandowski
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze!

W odpowiedzi na pismo (DWIM-WA.0220.1.2017.DU), które otrzymaliśmy 18 kwietnia b.r., przesyłamy w załączeniu nasze stanowisko w sprawie projektu ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

Z wyrazami szacunku

PREZES IWP
Wiesław Podkański

Stanowisko Izby Wydawców Prasy
w sprawie projektu ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami
pokrewnymi

I. UWAGI OGÓLNE

Na wstępie pragniemy zauważyć, iż w związku z koniecznością implementacji do polskiego porządku prawnego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/26/UE z dnia 26 lutego 2014 roku w sprawie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz udzielania licencji wieloterytorialnych dotyczących praw do utworów muzycznych do korzystania online na rynku wewnętrznym (dalej jako: dyrektywa OZZ) oraz obszernym zakresem proponowanych zmian, pomysł wyodrębnienia właściwych przepisów z ustawy o prawie autorskim i umieszczenie ich obok nowych regulacji w oddzielnej ustawie zasługuje na poparcie. Tego typu ustawy poświęcone zbiorowemu zarządzaniu funkcjonują zresztą w różnych krajach UE. Pewne zastrzeżenia jednak może budzić zakres proponowanych w projekcie ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (dalej jako: Projekt) rozwiązań, które w pewnych sferach znacząco wykraczają poza regulacje przewidziane w dyrektywie OZZ. W tym miejscu wypada jednakowoż zauważyć, iż organizacja zbiorowego zarządzania wydawców prasy, jak i dziennikarzy – z racji na charakter powierzonych jej praw – tylko w pewnej części objęta zostanie projektowaną ustawą.

Poniżej przedstawiamy szczegółowe uwagi w porządku, jaki przewidziany jest w Projekcie.

II. UWAGI SZCZEGÓŁOWE

1. Zezwolenia na zbiorowe zarządzanie

Obecnie na polskim rynku istnieje kilkanaście organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (dalej jako OZZ), które powstawały w różnym czasie. Najprawdopodobniej z tego powodu, doszło do tego, iż w udzielonych danym OZZ stosownych zezwoleniach, dochodzi czasami do „krzyżowania” czy też „nakładania” się zakresu zezwolenia, co prowadzi do niepewności prawnej, bowiem uprawnienie jednej OZZ nie oznacza jednoznacznie brak uprawnienia innej OZZ co do tych samych dóbr i praw oraz tych samych pól eksploatacji. W tym świetle, przedstawione w art. 10 Projektu rozwiązanie, mające na celu jednoznaczne określenie „reprezentatywnej organizacji” zasługuje na poparcie.

Pozytywnie ocenić należy także wzmocnienie kompetencji procesowych OZZ poprzez wprowadzenie domniemania, iż OZZ „jest uprawniona do zbiorowego zarządzania w zakresie udzielonego jej zezwolenia oraz że ma legitymację procesową w tym zakresie” (art. 5 ust. 1 Projektu).

Istotnym również jest fakt, iż Projekt przewiduje także dokonanie swoistej „weryfikacji” obowiązujących obecnie zezwoleń, co także zasługuje na poparcie. Przewidziany w tym zakresie termin 6 miesięcy wydaje się być odpowiedni (art. 112-114), chociaż w kontekście konieczności złożenia nowego wniosku o zmianę dotychczas udzielonego zezwolenia, który zawierać musi – zgodnie z art. 6 ust. 3 Projektu – m.in. projekt strategii zarządzania ryzykiem czy też „uaktualnione” projekty regulaminów zatwierdzone przez walne zgromadzenie, może okazać się, iż okres ten będzie niewystarczający. Dodatkowo – zgodnie z art. 7 pkt 1 – stowarzyszenie musi wykazać potrzebę prowadzenia zbiorowego zarządzania „odrębnie dla każdego pola eksploatacji”. W tym zakresie należałoby rozważyć warunkowe wydłużenie tego terminu na uzasadniony wniosek obecnie funkcjonującej OZZ. Niewątpliwie bowiem w ciągu kilku miesięcy po wejściu w życie przedmiotowej ustawy znacząco wzrosną działania organizacyjne OZZ, które związane będą z poniesieniem znaczących kosztów. Zwrócić także należy uwagę, iż niezłożenie wniosku w terminie skutkuje wygaśnięciem zezwolenia z mocy prawa (art. 112 ust. 1 Projektu), ale przepisy przejściowe nie regulują, co powinno stać się ze środkami zebranymi na koncie OZZ, a niewypłaconymi do danej chwili. Wydaje się, iż brakuje odesłania do stosownych przepisów rozdziału 11. Projektu.

Ponadto, w naszej ocenie, „nieznaczna liczba umów zawartych z użytkownikami” nie powinna stanowić sama w sobie podstawy do zmiany zezwolenia. W praktyce bowiem OZZ prowadzą spory z użytkownikami odnośnie obowiązku zawarcia umowy i brak umów w takiej sytuacji o niczym nie świadczy.

Dodatkowo, należy odpowiedzieć na pytanie, jak szczegółowo powinny być określone w zezwoleniu pola eksploatacji? Przykładowo „nadawanie” obejmuje kilka postaci, czy obejmuje też „nadawanie w internecie”? Pytanie zatem, czy zezwolenie powinno wymieniać poszczególne (odrębne) pola czy też traktować tę sprawę ogólnie. Naszym zdaniem, nowa ustawa powinna w tym zakresie zawierać jakieś wskazówki. Okoliczność ta będzie miała również znaczenie w odniesieniu do pozostałych przepisów, które posługują się pojęciem „pola eksploatacji”.

2. Umowa o zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi

Podstawową zasadą w przypadku działalności OZZ jest aktualność informacji dotycząca tzw. katalogu utworów, co do których dana OZZ dokonuje zbiorowego zarządzania prawami. W przypadku OZZ reprezentującej interesy dziennikarzy oraz wydawców prasy, wydaje się, iż w odniesieniu do tej pierwszej grupy, Projekt niedostatecznie reguluje obowiązki członków OZZ. Zgodnie z art. 32 pkt 1 Projektu, OZZ zobligowana jest do prowadzenia na bieżąco aktualizowanego wykazu „umów o zbiorowe zarządzanie, z uwzględnieniem (...) utworów (...), w stosunku do których została upoważniona do zbiorowego zarządzania”. W tym kontekście należy zauważyć, iż taki wykaz – w przypadku OZZ zarządzającej prawami dziennikarzy – będzie mógł mieć jedynie charakter ogólny, w którym powierzone utwory będą mogły być określone jedynie ogólnie, np. poprzez sformułowanie „artykuły stworzone po konkretnej dacie” lub „artykuły publikowane na łamach konkretnego tytułu prasowego”. Określenie to będzie bezpośrednio korespondować z „umową o zbiorowe zarządzanie”, o której mowa w art. 27. I tu pojawia się jednak praktyczna trudność. Z jednej bowiem strony OZZ nie będzie w stanie sama zbierać informacji z całego rynku prasowego i tworzyć listy tysięcy artykułów prasowych publikowanych codziennie w prasie i przypisać im konkretnych posiadaczy autorskich praw (przynajmniej osobistych, które pozostają przy twórcy), z drugiej zaś – będzie miała – jak to wyraźnie stwierdzono w uzasadnieniu Projektu – prowadzić szczegółowy wykaz zarządzanego repertuaru (por. uwagi na s. 40 uzasadnienia). Bez obowiązku nałożonego na dziennikarza przekazywania do OZZ aktualnych informacji o nowo opublikowanych artykułach (z podaniem tytułów artykułu i gazety lub czasopisma), prowadzenie bardziej szczegółowego wykazu, niż to przedstawiono powyżej, będzie praktycznie niemożliwe. Brakuje jasności, czy ww. ogólne sformułowania spełniają – zdaniem projektodawcy – w wystarczający sposób warunek „szczegółowości”, tym bardziej, iż może dojść np. do określonego w art. 30 ust. 2 „wypowiedzenia częściowego”. Wydaje się zatem, iż nałożenie na uprawnionego obowiązku niezwłocznej aktualizacji wykazu utworów, przy – przewidzianym w Projekcie udostępnieniu przez OZZ środków komunikacji elektronicznej zapewniających „należyte utrwalenie, przekazywanie, przechowywanie i zabezpieczenie dokonywanych czynności” (art. 27 ust. 3), nie stanowi, w dobie powszechnej informatyzacji procesu wydawniczego, nadmiernego obciążenia.

3. Zarządzanie przychodami z praw

Możliwość prowadzenia przez OZZ działalności o charakterze socjalnym, kulturalnym lub edukacyjnym jest – niewątpliwie – istotnym polem działalności OZZ. W tym zakresie

pewne wątpliwości budzi jednak art. 39 Projektu. Zgodnie z treścią ust. 1 tego przepisu , „[p]rzychody z praw, które (...) nie zostały wypłacone w terminie 3 lat od zakończenia roku obrotowego (...) organizacja zbiorowego zarządzania przeznaczają na sfinansowanie działalności o charakterze socjalnym, kulturalnym lub edukacyjnym (...) lub wypłatę pozostałym uprawnionym proporcjonalnie do należnych im przychodów z praw”. Równocześnie jednak, na podstawie ust. 2, „[u]prawniony zachowuje roszczenie (...) o wypłatę przychodów z praw (...) w pełnej wysokości” i – jak to wynika z uzasadnienia Projektu (s. 44) – stosować należy tutaj ogólne zasady z Kodeksu cywilnego. Przedawnienie roszczeń wynosi zatem 10 lat. Wydaje się zatem, iż należałoby umożliwić OZZ stworzenie swego „funduszu gwarancyjnego”, z którego można byłoby pokryć ewentualne roszczenia uprawnionego po upływie 3 lat, o których mowa w art. 39 ust. 1 Projektu. Projekt nie zawiera jednak żadnej wzmianki na ten temat. Można jedynie domniemywać, iż OZZ będzie władna uregulować to w „regulaminie repartycji”, ale być może wyraźne wskazanie w ustawie takiej możliwości, względnie obowiązku, prowadziłyby do większej pewności prawnej.

Istotną jest jeszcze jedna sprawa, a mianowicie regulacja art. 37 Projektu. Z naszej wiedzy wynika, iż reprezentująca interesy dziennikarzy i wydawców OZZ wykorzystuje do wyliczenia odpowiedniego udziału uprawnionych w zebranych środkach rocznych wskaźników. Termin określony w art. 37 ust. 2 – 9 miesięcy – nie może zatem być dochowany. Wydawać by się mogło, iż taka sytuacja została przewidziana i ujęta w ust. 3 tego artykułu, ale jego wykładnia jednak prowadzi do wniosku, iż chodzi tylko o przyczyny obiektywne, związane „z nieprzekazywaniem informacji (...) przez użytkowników, uprawnionych lub organizacje zbiorowego zarządzania (...)”. Wskaźniki zaś, z których korzysta SDiW REPROPOL pochodzą także od innych podmiotów, a zatem wyliczenie z treści przepisu nie powinno być zamknięte. Z tego też powodu sugerujemy lekką modyfikację treści ust. 3 i dodanie po słowach „nie jest w stanie dokonać podziału lub wypłaty przychodów z praw z przyczyn obiektywnych” wyrażenia przyimkowego „w szczególności”.

4. Relacje OZZ z użytkownikami

Pewne wątpliwości budzą regulacje przepisów zawartych w rozdziale 5. Projektu. W szczególności obowiązek uwzględnienia przez OZZ wysokości „wpływów” osiągniętych przez użytkownika, w celu wyliczenia wynagrodzenia (art. 41 ust. 2 Projektu), posługuje się nieściśłym pojęciem. „Wpływy” bowiem mogą być rozumiane różnie i lepszym, precyzyjnym terminem byłby „przychód” – termin znany w ekonomii i rachunkowości, dodatkowo jego wysokość łatwa jest do ustalenia na podstawie dokumentacji użytkownika. Rozumiemy, iż ten

obowiązek będzie miał zastosowanie jedynie w sytuacji, gdy nie będzie zatwierdzonych przez KPA tabel wynagrodzeń (art. 78 Projektu). W tym kontekście, pojawia się pytanie, czy OZZ będzie miał obowiązek przedłożyć tabele do zatwierdzenia i jaki będzie skutek w razie ich nieprzedłożenia. Projekt milczy na ten temat.

5. Komisja Prawa Autorskiego

Projekt przewiduje „rewolucyjną” zmianę dotyczącą składu Komisji Prawa Autorskiego. Mianowicie, zgodnie z art. 62 ust. 2 Projektu, funkcję Przewodniczącego Komisji pełnić ma Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Pojawia się pytanie, czy wobec innych istotnych obowiązków sprawowanych przez Ministra, będzie on w stanie zabezpieczyć sprawne zarówno czasowo, jak i organizacyjnie prowadzenie działalności Komisji.

Pozytywnie należy natomiast ocenić regulację art. 62 ust. 4 Projektu, zgodnie z którą „[w] przypadku upływu kadencji arbitry wchodzący w skład zespołu orzekającego zachowują mandat do orzekania w postępowaniu toczącym się przed tym zespołem, do jego zakończenia” wraz z usunięciem, obowiązującego obecnie na podstawie art. 110¹³ ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, terminu 6 miesięcy dla zatwierdzenia tabel wynagrodzeń, który nie może zostać przekroczony bez zgody wszystkich uczestników postępowania. Dotychczasowe doświadczenia pokazały bowiem, iż obecna regulacja w znaczącym stopniu utrudniła zatwierdzenie tabel wynagrodzeń.

Biorąc pod uwagę rangę KPA oraz jej członków – wybitnych specjalistów z zakresu prawa autorskiego, uważamy, iż powinien być to organ mogący wydawać interpretacje przepisów, które ogłaszane byłyby przez Przewodniczącego KPA jako wiążące i obligatoryjne. Pomogłoby to w zdecydowanym stopniu w osiągnięciu pewności prawnej w stosowaniu przepisów prawa autorskiego.

6. Obowiązki informacyjne i sprawozdawcze OZZ

Podstawą działalności OZZ jest jej przejrzystość w wypracowanych wewnętrznych zasadach statutowych i regulaminach oraz w zakresie informacji publicznie dostępnych w zgodzie z obowiązującymi przepisami.

7. Nadzór nad OZZ

Transparentność i przejrzystość działania OZZ stanowi jedną z podstawowych zasad, jakie powinny leżeć u podstaw działalności OZZ. Stąd też nie można negatywnie ocenić regulacji, które zmierzają w celu zagwarantowania realizacji ww. zasady.

Nie można jednak zgodzić się z pomysłami zawartymi w art. 98 Projektu. Po pierwsze, przewidziana w ust. 1 pkt 1-3 ingerencja we władze stowarzyszenia, czyli możliwość wnioskowania o odwołanie osoby kierującej działalnością OZZ czy wręcz jej *de facto* odwołanie (nie da się inaczej zrozumieć zapisu „zawiesić w czynnościach osobę (...) do czasu podjęcia uchwały (...) o jej odwołaniu”), czy wreszcie nałożenie kary pieniężnej, sprzeczna jest z wcześniej określonymi w Projekcie kompetencjami walnego zgromadzenia i komisji rewizyjnej (zdefiniowanymi w zgodzie z ustawą o stowarzyszeniach). Po drugie, możliwość nałożenia kary pieniężnej w wysokości do 1 000 000 (ust. 1 pkt 4), która nie może być zapłacona z przychodów z praw podlegających podziałowi (ust. 7), oznacza koniec działalności OZZ, gdyż nasuwa się pytanie, z jakich źródeł kara miałaby być uiszczona? Być może ze składek członkowskich? Te jednak musiałyby być bardzo wysokie, co oznaczałoby w rzeczywistości brak osób, które chciałyby taką OZZ (zgodnie z ustawą o stowarzyszeniach) powołać do życia. Wydaje się, że sankcja w postaci cofnięcia (przynajmniej w części) zezwolenia na zbiorowe zarządzanie, jest w pełni wystarczająca.

8. Cofnięcie zezwolenia i likwidacja OZZ

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, iż art. 106 Projektu wymaga zasadniczego przerehabrowania, gdyż w zupełności nie oddaje intencji projektodawcy, wyrażonej w uzasadnieniu Projektu (s. 93) i jest sprzeczna z ustawą o stowarzyszeniach. Na marginesie należy zauważyć, iż uzasadnienie nie stanowi prawa – wiążący jest natomiast tekst ustawy.

Warszawa, 17 maja 2017 r.

Izba Wydawców Prasy